

Inhoud

Woord vooraf	6
1. Volhardend vertrouwen	
Hebreeën 11:1-3	9
2. Het geloof van Abel	
Hebreeën 11:4	23
3. Het geloof van Henoch	
Hebreeën 11:5,6	39
4. Het geloof van Noach	
Hebreeën 11:7	54
5. Het geloof van Abraham	
Hebreeën 11:8-10	71
6. Het geloof van Sara	
Hebreeën 11:11,12	88
7. Het geloof van de patriarchen	
Hebreeën 11:3-16	103
8. Het geloof van Abraham beproefd	
Hebreeën 11:17-19	119
9. Het testament van de patriarchen	
Hebreeën 11:20-22	135
10. Het geloof van Mozes	
Hebreeën 11:23-26	151
11. Het geloof bij de uittocht uit Egypte	
Hebreeën 11:27-29	165
12. Het geloof bij de intocht in Kanaän	
Hebreeën 11:30,31	178
13. Volhardend vertrouwen in vogelvlucht	
Hebreeën 11:32-40	191
Leestips	206

1

Volhardend vertrouwen

Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet. Want door hetzelfde hebben de ouden getuigenis bekomen. Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden. (Hebr. 11:1-3)

De brief aan de Hebreeën neemt te midden van de andere nieuwtestamentische brieven een aparte plaats in. Daarbij is te denken aan verschillende aspecten, bijvoorbeeld aan de vorm waarin dit geschrift, onder de leiding van de Heilige Geest, in de Bijbel terechtgekomen is. Er is nogal wat discussie geweest over de vraag of je het nu een brief moet noemen of dat het eigenlijk een lange preek is. Qua vorm is er duidelijk verschil tussen dit geschrift en de andere brieven die we in het Nieuwe Testament vinden. Dr. J. de Vuyst spreekt in zijn verklaring van de Hebreeënbrief over een 'herderlijk schrijven', gericht aan een of andere christelijke gemeente. Deze omschrijving beantwoordt mijns inziens het meest aan het karakter van deze brief.

Als we het woord 'gemeente' gebruiken, hebben we met een ander probleem te maken. We weten namelijk niet of het één gemeente is geweest aan wie de brief is verzonden, of dat het verschillende gemeenten betrof. We weten dat dit schrijven 'aan de Hebreeën' is gericht. Dat duidt erop dat het om christenen gaat die hun oorsprong in het Jodendom vonden. Maar veel meer weten we eigenlijk niet van de geadresseerden. Waar en in welke tijd ze geleefd hebben, is onbekend.

Dat geldt ook voor het antwoord op de vraag wie de schrijver is van de Hebreeënbrief. Het is waar, dat in het opschrift in verschillende vertalingen de naam van Paulus te vinden is. Echter, reeds Calvijn heeft daar al de nodige vraagtekens bij geplaatst. Vraagtekens die eigenlijk altijd zijn blijven staan. Momenteel gaan ook de meeste bijbelgetrouwe geleerden ervan uit dat het in ieder geval geen brief van Paulus kan zijn. Daar zijn steekhoudende argumenten voor aan te voeren. Let bijvoorbeeld eens op het taalgebruik van de schrijver van de Hebreeënbrief. Een behoorlijk percentage van zijn woordenschat vind je niet in de brieven van Paulus terug. Een ander punt is dat de betoogtrant en de zinsbouw heel anders zijn dan bij Paulus. Een volgend, zwaarwegend, argument is af te leiden uit wat de schrijver in Hebreeën 2:3 verklaart. Daar zegt hij tegen zijn lezers dat de verkondiging van het Evangelie 'aan ons bevestigd is geworden van degenen die Hem (Christus) gehoord hebben'. Dat kan niet door de apostel Paulus gezegd zijn. Die legt er in zijn brieven immers steeds de nadruk op dat hij het Evangelie van Christus Zelf heeft ontvangen (zie bijvoorbeeld 1 Kor. 11:23 en 15:3). Wie dan de schrijver wel geweest is? Misschien een leerling van Paulus of van een andere apostel. Wie zal het zeggen? Het is ook niet het belangrijkste.¹

Belangrijker is dat deze schrijver, verlicht door de Heilige Geest, een boodschap van Godswege heeft. En welke onduidelijkheden er ook zijn over de achtergrond van deze brief, de boodschap is glashelder: de schrijver spoort zijn lezers, die blijkbaar in een moeilijke tijd leefden, aan om te volharden in het geloof. Waarschijnlijk moeten we denken aan mensen van de zogenaamde 'tweede generatie'. Zij leefden in een tijd waarin de apostelen en de mensen die rechtstreeks door hen onderwezen zijn, grotendeels zijn

weggevalen. Bovendien leefden ze in de verwachting van de wederkomst, waarvan ze steeds meer het gevoel kregen dat die wel erg lang op zich liet wachten. Het geloofsleven van de Hebreeën komt ook steeds meer onder druk te staan, vanwege dwaalleer en vervolging. Daarom wil de schrijver de Hebreeën een hart onder de riem steken.

Daarbij wijst hij hun voortdurend op één ding. Beter gezegd: op één Persoon, de Heere Jezus Christus, de Enige op Wie de Hebreeën moeten en mogen zien, om het vol te houden in de strijd van het geloof. De Heere Jezus Christus, Die hij zo rijk kan uitschilderen, omdat hij herhaaldelijk put uit het Oude Testament. Hij laat Christus' heerlijkheid zien tegen de achtergrond van de oude bedeling, die in veel opzichten achterblijft bij wat God in Christus heeft geopenbaard. De schrijver toont niet alleen aan dat de Heere Jezus als Middelaar en Hogepriester ver boven mensen als Mozes en Aäron uitstijgt, maar vooral dat in Zijn komst de oudtestamentische offerdienst vervuld is.

De Hebreeënschrijver put ook op een andere manier uit het Oude Testament: door een aantal gelovigen uit de oude bedeling voor het voetlicht te halen, aan wie de lezers een voorbeeld kunnen nemen. Niet omdat ze zondeloos waren, maar vanwege de kracht van het geloof dat in hun leven als vrucht van Gods genade openbaar kwam. Zo krijgen de lezers van de brief, of ze nu in de eerste of in de 21^e eeuw leven, onderwijs over het ware geloof. Wel uit een grijs verleden, maar nog steeds actueel, omdat het in alle eeuwen dezelfde Geest is, Die zondaren tot geloof brengt. In de eerste verzen van Hebreeën 11 vertelt de schrijver drie dingen over het geloof. Wat het is, wat het krijgt en wat het ziet.

Geloof volgens Hebreëën 11

Hebreëën 11:1 geeft, wat je zou kunnen noemen, een definitie van wat de schrijver onder 'geloof' verstaat. 'Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet.' Het is van belang te weten dat het woord dat hier vertaald is met 'geloof', ingekleurd wordt door wat de schrijver in de rest van de brief wil zeggen. Het gaat hem steeds om de aansporing van mensen die dreigen te verachten in de genade. Kort samengevat luidt zijn boodschap: 'Strijd de goede strijd van het geloof! Verslap niet in die strijd. Zie niet op tegen de verdrukking, maar houd wat u hebt, Hebreëën!'

Die specifieke invalshoek van de brief heeft ook consequenties voor de betekenis van het woord 'geloof' in dit hoofdstuk. We moeten dat woord niet invullen zoals Paulus dat bijvoorbeeld in zijn Romeinenbrief doet. Daar gaat het over het geloof als instrument waardoor Christus' gerechtigheid wordt verkregen en de zondaar rechtvaardig is voor God. Daar weet de Hebreëenschrijver ook van! In hoofdstuk 10:38 horen we hem zeggen: 'Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven.' Het woord 'geloof' heeft echter in Hebreëën 11:1 de lading van: 'volharding'. Volhardend vertrouwen op de Heere Jezus Christus.

'Het geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt.' Om het met de woorden van dr. J. de Vuyst te zeggen: 'Het geloof nu is een zeker zijn van dingen die men hoopt en een overtuigd zijn van dingen die men niet ziet.' In deze omschrijving van het geloof stuiten we op *de orde van het Koninkrijk der hemelen*. In dat Koninkrijk gaat het anders toe dan wij zouden denken of verlangen. Wij zeggen vaak: 'Eerst zien en dan geloven.' 'Eerst moet ik iets beleven of voelen, eerst wil ik enige verandering in mijn leven

bemerken, voordat ik de moed heb of het recht heb om te geloven.'

Dat is niet de orde van het Koninkrijk der hemelen, zegt onze schrijver. Het is andersom. Eerst geloven en dan zien. Want het geloof is een vaste grond der dingen die men hoopt, en een bewijs van de zaken die men nu juist níet ziet. Een fundamentele les voor burgers van het Koninkrijk der hemelen. Een les waar ze in de kring van de discipelen indertijd ook al onderwijs in moesten hebben. Denk maar aan de geschiedenis van Thomas in Johannes 20. Hij kreeg in de ontmoeting met de levende Christus dezelfde les mee: 'Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen geloofd hebben' (Joh. 20:29). Dat is de orde van het Koninkrijk der hemelen. 'Het geloof is een vaste grond der dingen die men hoopt.' Voor alle duidelijkheid: daarmee wil de schrijver niet beweren dat het geloof in zichzelf vastigheid biedt. Welbeschouwd is het geloof slechts een lege hand, die naar de hemel wordt opgehouden. Het gaat er maar om wat door het geloof van Godswege wordt ontvangen! Vandaar dat het in Hebreeën 11 helemaal draait om de beloften die God in het Oude Testament aan Zijn kinderen gegeven heeft. Bij elk voorbeeld dat de schrijver in dit hoofdstuk aanhaalt, gaat het steeds om het *blijven* vertrouwen op het Woord dat de Heere eens sprak. Bij de uitdrukking 'zaken die men niet ziet' moeten we daarom allereerst denken aan de beloften die God heeft gegeven. Daar heeft men in de oude bedeling nadrukkelijk mee te maken gehad. Veel van die beloften bleven – soms jarenlang – on vervuld. Maar daar heeft de nieuwtestamentische gelovige ook mee te maken. Bijvoorbeeld als het gaat om de heerlijke toekomst die God heeft beloofd aan de zijnen. Dat nieuwe Jeruzalem, die nieuwe hemel en die nieuwe aarde.

We zien het nog niet. Toch mag en moet het geloof er in vertrouwen naar uitzien.

‘Zaken, die men niet ziet.’ Daarbij zou je ook nog kunnen denken aan dingen die je niet ziet, omdat je ze niet begrijpt. Er zijn veel dingen, ook in het leven van een kind van God, die onbegrijpelijk zijn. Raadsels en knopen. Wegen waarlangs je geleid wordt en waarvan je zegt: ‘Heere, waarom leidt U het nu zo? Waarom is dat nu nodig in mijn leven?’ Dingen die je niet ziet. Het geloof mag zulke dingen in de handen van de Heere leggen, erop vertrouwend dat Hij Zich niet vergist. Daar kwam het voor de Hebreëen op aan. Daar komt het voor ons op aan.² En onthoud maar goed, dat het sterkste geloof niet het geloof is met de wonderlijkste belevingen en met de vreemdste verhalen. Het sterkste geloof is dat geloof, dat genoeg leert hebben aan het Woord van God. Aan het Woord van Hem, Die geen man is dat Hij liegen zou (Num. 23:19).

De definitie van het geloof die we hier lezen, is tegelijk ook een toetssteen voor gelovigen. Matthew Henry wijst daarop als hij schrijft dat Gods beloften (de ‘zaken die men niet ziet’) ons leven moeten beheersen. En als dat niet gebeurt, als we wel zeggen te geloven, maar de geestelijke dingen bepalen niet de richting van het leven, dan is er blijkbaar geen sprake van waar geloof! Als we zeggen te geloven, maar het blijft in ons leven draaien om de zichtbare en tastbare wereld, dan bedriegen we onszelf. Zelfonderzoek is dus geboden. Want de schrijver van onze brief zal het even verderop zeggen: ‘Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen.’ Vandaar dat ieder zich moet afvragen: Heb ik geloof? Heb ik dít geloof?

Wat door het geloof ontvangen wordt

Vanuit de definitie van het geloof in vers 1 wordt het thema van het volhardend vertrouwen verder uitgewerkt. Om zijn onderwijs kracht bij te zetten, gaat de schrijver een hele reeks voorbeelden uit het Oude Testament noemen. Mensen, van wie de schrijver als het ware zegt: 'Als je wilt weten wat het geloof in de praktijk met zich meebrengt, kijk dan naar hén!' Als hij dat zo onbekommerd kan zeggen, kunnen we daaruit nog iets afleiden. Namelijk dat mannen als Abel, Henoch en Noach dus in principe hetzelfde geloof hebben beoefend als Gods kinderen in de nieuwe bedeling. De Hebreeënbrief maakt wat dat betreft geen scheiding tussen het oude en nieuwe verbond, zoals tegenwoordig vaak wel gedaan wordt. God begiftigt onder het oude en onder het nieuwe verbond mensen met het ene ware geloof, door die ene Geest, Die van Hem uitgaat. Het geloof dat Abel had, moet ik ook hebben. Het geloof dat Abraham had, moet u ook hebben. De mate kan verschillen, het wezen moet gelijk zijn.

Waarom is dat zo belangrijk? Onze schrijver geeft het antwoord in vers 2: 'Want door datzelfde hebben de ouden getuigenis bekomen.' Wat wil dat zeggen? In de verklaringen tekenen zich in grote lijnen twee standpunten af. Veel uitleggers denken aan het getuigenis dat in de Schrift van deze gelovigen en hun godvruchtige wandel gegeven wordt. Zoals we van Noach kunnen lezen dat hij een rechtvaardig en oprecht man was, die wandelde met God (Gen. 6:9). Daarnaast zijn er ook exegeten die zeggen: Het is wel waar dat die mensen in het Woord van God in een goed daglicht komen te staan, maar je mag ook zeggen dat die mensen toen ze nog leefden, van God Zelf *te horen* hebben gekregen dat Hij met welgevallen op hen neerzag. Deze verklaring wordt ondersteund door Hebreeën 11, want zoiets wordt

van mannen als Abel en Henoeh gezegd. Ze hebben (zelf) getuigenis van God gekregen.

Welk van beide verklaringen is de juiste? Eigenlijk hoeven we die vraag niet te beantwoorden. We mogen namelijk zeggen dat Gods volk beide zaken ontvangt. Een goed getuigenis naar anderen toe én een goed getuigenis voor henzelf. Zegt de psalmdichter niet, dat de Heere in het leven van degenen die Hem vrezen, genade en eer geeft (Ps. 84:12)? En zal dat ook in de toekomst niet zo zijn? Wat zegt de Zaligmaker als de zijnen het nieuw Jeruzalem binnengaan? 'Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht (...) ga in, in de vreugde uws heeren' (Matth. 25:21). Dat is echter niet alleen toekomstmuziek. Dat wordt in dit leven ook weleens door dat volk van God ervaren. Want Hij spreekt gewis tot elk, die voor Hem leeft. Heeft u dat ook weleens ervaren? Dat God door Zijn Geest getuigenis gaat geven wanneer je in geloof mag steunen op de beloften van het Evangelie? Dan mag weleens gezongen worden: 'Ik roem in God, ik prijs 't onfeilbaar woord. Ik heb het zelf uit Zijn mond gehoord' (Ps. 56:5 ber.).

Het is belangrijk om dat te mogen ervaren in je leven. Vooral omdat het getuigenis dat God van Zijn volk geeft vaak zo haaks staat op wat mensen van je zeggen. En wat kan dat een kruis zijn. Vooral als het om je familie gaat, of anderen die een heel ander getuigenis geven, omdat ze je geestelijk niet begrijpen. Wat kan dat moeilijk zijn, ook voor jonge mensen die de Heere willen dienen en daarom alléén komen te staan. Het kan juist in de jeugd zo belangrijk voor je zijn om bij anderen in de smaak te vallen en om niet uit de toon te vallen. Laat dit woord dan een aansporing mogen zijn om het getuigenis dat God over je leven geeft het zwaarst te laten wegen. Trouwens, Noach zal in zijn dagen ook van alles naar zijn hoofd gekregen hebben. En wat zal men aan het hof van

Farao allemaal over Mozes gezegd hebben, toen hij afscheid nam van de schatten van Egypte (Hebr. 11:26)? Die mensen hebben diezelfde strijd gekend. Maar het belangrijkste was voor hen het getuigenis dat God uitsprak.³

Als er geloof is, geeft de Heere een goed getuigenis. Die uitspraak kunnen we ook omkeren. Als u geen geloof hebt, krijgt u geen goed getuigenis van God. Hoe we dan ook in de kerk zitten, met wat voor gedachten over onszelf en onze godsdienstigheid en onze goede werken. Als we ons niet vastklampen aan Gods beloften, krijgen we geen goed getuigenis van de hemel. Hoe hoog we onszelf ook hebben staan. Beproeft uzelf, of gij in het geloof zijt!

Wat het geloof te zien krijgt

Hoe gaat dat dan als je gelooft? In het vervolg van Hebreeën 11 zullen daarvan voorbeelden gegeven worden. In vers 3 wordt het eerste voorbeeld genoemd. Een bijzonder voorbeeld, omdat het hier nog niet gaat over een bepaalde persoon uit het Oude Testament, zoals vanaf vers 4. Hier gaat het over een *gebeurtenis* die ons in het begin van de Schrift verhaald wordt: de schepping van hemel en aarde. God heeft in den beginne hemel en aarde uit niets tevoorschijn geroepen. Hij schiep de aarde, die eerst nog woest en ledig was, om haar vervolgens te gaan 'toebereiden'. Hij ging het allemaal op zijn plaats brengen. Hij ging de dieren en planten en alles maken. En Hij deed dat alleen maar door te spreken. 'Door het woord Gods', zegt onze tekst.

Dat is een bijzondere gebeurtenis geweest, ook al om deze reden, dat er geen ooggetuigenverslag van mensen van bestaat. Wij weten wel dat de schepping er geweest is en we vinden in Genesis 1 en 2 een nauwkeurig verslag van hoe dat is gegaan. Intussen is er geen mens bij geweest toen he-

mel en aarde door God tevoorschijn geroepen zijn. Vandaar ook dat er zoveel mensen zijn die ontkennen dat de wereld is geschapen. Velen geloven niet in de schepping, maar in de evolutietheorie. Met opzet spreken we ook in dit geval van 'geloof'. Het aanhangen van de evolutietheorie is ook een soort geloof. En een hardnekkig geloof. Want hoeveel pogingen christelijke wetenschappers ook doen om de evolutionisten te overtuigen, toch zal een creationist nooit een evolutionist met redelijke argumenten alléén kunnen overtuigen.⁴

Waarom kan dat niet? Dat komt volgens de Hebreeënschrijver doordat de schepping ook een zaak van geloof is. Alleen met gelovige ogen kan ik het werk van Gods handen gadeslaan en zien dát het werk is van Zijn handen. De dichter van Psalm 19 zingt dat het ruime hemelrond een rijke sprake verkondigt. Dat ze 'al wat de aarde bewoont, het merk eens Scheppers toont'. Toch wordt het alleen gezien door mensen die geloof hebben. En hoe zien ze dat dan? Hoe komen ze erachter dat God de wereld gemaakt heeft? Omdat het in het Woord staat.

Ja, maar wie zal nu bewijzen dat dat waar is? Dat is een vraag die geen kind u zal stellen. Als er aan tafel wordt voorgelezen uit de Bijbel, of op school verteld wordt van de schepping, dan neemt een kind dat aan. Zo kinderlijk eenvoudig, zoals het er staat. God sprak en toen was het er. Een kind stelt daar geen vragen over, een kind gelooft dat. God schiep de dingen uit het niets. Hij begon niet met een stukje klei, zoals wij weleens wat kunnen boetseren, maar Hij begon met helemaal niets. 'De dingen die men ziet, zijn niet geworden uit dingen die gezien worden.' Zoals een kind dat van moeder of van de leerkracht op school aanneemt, zo moet dat ook in ons leven gebeuren.

En dan niet alleen met de schepping die in de Schrift beschreven staat. Dat geloof dat geen bewijzen vraagt, maar dat in het Woord van God zijn bewijs vindt, klemmt zich vast aan heel Gods openbaring. Want de Heere heeft een keer gesproken in het donker: 'Daar zij licht.' Maar de Heere heeft méér gezegd. Hij heeft ons ook geopenbaard hoe het nu eigenlijk komt dat wij niet meer in het paradijs wonen. De Heere heeft ons ook laten weten dat Hij vanaf de val van Adam en Eva op zoek gegaan is naar Zijn verloren schepselen en dat Hij bezig is geweest voor hen heil te bereiden. Heel die geschiedenis van het heil op weg naar de komst van Christus, is beschreven.

Ook de komst van de Zaligmaker Zelf, Zijn rondwandeling op aarde. Het hoogtepunt en tegelijkertijd het dieptepunt van Zijn werk, toen Hij als Borg stierf voor de verlossing van Zijn volk. De opstanding, de Hemelvaart, Pinksteren en wat daarna komt. De Heere heeft het ons geopenbaard. Hij heeft onze Zaligmaker geopenbaard, Die niet alleen noodzakelijk is voor ons, maar Die ook zo heerlijk is, omdat Zijn Persoon en werk uitstijgen boven alles en iedereen. Dat zegt de Heere in Zijn Woord.

Weet u wat nu het geloof van Hebreeën 11 doet? Dat geloof leert door de werking van Gods Geest daarin te rusten. Dat geloof zegt heel eenvoudig: 'Omdat de Heere het zegt, is het waar. Ik zie het weliswaar niet en ik begrijp het misschien ook helemaal niet en er is alleen maar zonde en schuld aan mijn kant, maar als God openbaart dat er een Zaligmaker is van zondaren, dan moet het waar zijn, want de Heere heeft het gezegd. Dat is voor mij de vaste grond om op te staan.' Zo moet Hebreeën 11 ingeleefd worden. Misschien levert dat allerlei bezwaren in ons hart op. Wie heeft van zichzelf zo'n kinderlijk geloofsvertrouwen? Niemand immers.

Wat een wonder is het dan dat de God van de schepping vandaag nog Dezelfde is. En dan gaan we Genesis 1 niet vergeestelijken. De beschrijving van de schepping is geen bekeringsgeschiedenis. Maar we mogen wel zeggen dat, zoals de Heere op de eerste dag van de schepping werkte, Hij nu nog werkt. Hij is een God, Die iets uit niets kan maken. Hij begint met niets en laat de wonderlijkste dingen uit Zijn handen voortkomen. Moet u klagen dat u woest en ledig bent en dat er ook in uw leven duisternis over de afgrond ligt? Laten we dat maar goed beseffen. Maar daar is nog diezelfde Geest Gods, Die over de duistere wateren van de oervloed zweefde. Diezelfde levenwekkende kracht, die Hij in Genesis 1 bezat, oefent Hij nóg uit. Al zijn wij dan woest en ledig, al zijn we hopeloos in onszelf, God wil ook nu nog spreken: 'Daar zij licht!' Dan krijg ik zicht op mijn dwaasheid, hardnekkigheid, ongelovigheid, hopeloosheid en duisternis, maar ook op de heerlijkheid van die God, Die me ook nu nog wil aanspreken en Die in Zijn spreken kracht meebrengt, kracht om alles te verbreken wat bij mij vastzit. Kracht om alles te geven wat ik mis.

Zo wil de Heere nog de dingen gaan voorbereiden. Dat is zo'n mooi woord in het slot van vers 3. Dat alles op zijn plaats komt. Dat de Heilige Geest ook in het schenken van de genade alles geeft. In principe geeft Hij Christus en al Zijn weldaden in één keer, om dat dan vervolgens te gaan voorbereiden. Mag u daar nu ook wat van kennen, u die al wat verder op de weg bent? Dat Hij dat nu gaat uitwerken, dat de dingen langzaam maar zeker op zijn plaats komen? Dat het wordt toegepast in je hart?

Zo brengt de drie-enige God alles mee. De Vader Die spreekt, de Zoon Die het Woord is en de Geest Die op de wateren wil zweven en werken. En Zijn woord is zo betrouwbaar als

het maar kan. Dat woord van de Eeuwige bestaat tot in de eeuwigheid. Als u nog geen genade kent, laat dan toch al uw eigen zekerheden los. Laat u zinken op het Woord alléén. Neem genoeg met dit bewijs. Al voelt u niets, al heeft u alleen maar zonde en schuld, al heeft u nog geen enkel bewijs van verandering, zodat de vraag opkomt: 'Mag ik wel geloven?' Denk aan de orde van het Koninkrijk. U zult geen bevinding kennen, voordat u in geloof op dit fundament bent gaan rusten. Eerst geloven, dan zien. Want 'het geloof nu is de vaste grond der dingen die men hoopt en een bewijs der zaken die men niet ziet'.⁵

Gespreksvragen

1. Artikel 4 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis noemt Paulus als de auteur van Hebreeën. Is de binding aan de belijdenisgeschriften een probleem, als we op grond van de genoemde argumenten veronderstellen dat Paulus de schrijver niet is?
2. Noem eens een paar voorbeelden van 'zaken die men niet ziet'. Gaat het in uw leven vooral om beloften die nog vervuld zullen worden of om vragen rondom de leiding van God met uw leven?
3. Wat voor getuigenis krijgt u van buitenstaanders te horen als het gaat over de kerk en haar leden? Krijgt u wel eens commentaar? Hoe gaat u daar dan op in?
4. Hebt u wel eens een gesprek of discussie gevoerd met een evolutionist? Hoe kunt u zich daarin het beste opstellen?
5. Herkent u in uw leven iets van het geloof zoals Hebreeën 11 daarover spreekt? Zou u kunnen vertellen hoe u dit hebt ontvangen?

Lezen

Genesis 1:1-5

Hebreeën 10:19-39

Zingen

Psalm 19:1 en 2

Psalm 119:45

Psalm 33:6 en 11